



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 502/2014-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. septembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť R. Š. pre namietané porušenie základného práva na obhajobu podľa čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd prípisom vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, Národnej protizločineckej jednotky, expozitúry Západ z 19. marca 2014 vo veci vedenej pod ČVS: PPZ-609/NKA-PZ-ZA-2013 a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť R. Š. o d m i e t a .

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. mája 2014 doručená sťažnosť R. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorú podal a na základe plnej moci podpísanej matkou sťažovateľa podpísal JUDr. Norbert Kálmán, advokát, a ktorou namietal porušenie základného práva na obhajobu podľa čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) prípisom vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, Národnej

protizločineckej jednotky, expozitúry Západ z 19. marca 2014 vo veci vedenej pod ČVS: PPZ-609/NKA-PZ-ZA-2013 (ďalej len „prípís vyšetrovateľa“), ktorým mu tento odmietol nazretie do vyšetrovacieho spisu.

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že uznesením vyšetrovateľa z 11. marca 2014 je v tejto veci ako obvinený trestne stíhaný za pokračujúci obzvlášť závažný zločin poisťovacieho podvodu podľa § 223 ods. 1 a 3 písm. c) a 5 písm. a) Trestného zákona pre 22 skutkov sčasti dokonaných, sčasti v štádiu pokusu na skutkových základoch uvedených v predmetnom uznesení. Zvolený obhajca sťažovateľa, ktorý sa v čase vznesenia obvinenia, ako aj v čase podania sťažnosti zdržiaval v zahraničí, požiadal konajúceho vyšetrovateľa o nazretie do spisu. Vyšetrovateľ sťažovateľovi prípisom z 19. marca 2014 oznámil, že mu právo na nazretie do spisu odmieta, keďže v spise nemožno urobiť také opatrenia, ktoré by zabránili alebo zmareniu, alebo podstatnému sťaženiu dosiahnutia účelu trestného konania.

3. Sťažovateľ sa následne viacerými podaniami adresovanými rôznym zložkám orgánov činných v trestnom konaní domáhal zmeny postoja vyšetrovateľa, avšak do podania sťažnosti ústavnému súdu mu vyhovené nebolo. Z príloh pripojených k sťažnosti ústavný súd zistil, že prokurátorka Krajskej prokuratúry v Nitre (ďalej len „krajská prokuratúra“) upovedomením č. k. Kv 60/13/4400-79 z 2. mája 2014 obhajcovi sťažovateľa oznámila, že v danom štádiu vyšetrovania, najmä s poukazom na kolúzne dôvody väzby u niektorých spoluobvinených a časti vyšetrovacieho spisu podliehajúce príslušnému stupňu utajenia odmietnutie nahliadnutia do spisu vyhodnotila ako oprávnené a v súlade so zákonom.

4. Postupom vyšetrovateľa došlo podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na obhajobu podľa čl. 40 ods. 3 listiny. V petite sťažnosti sa však nedomáha, aby ústavný súd vyslovil, že týmto prípisom vyšetrovateľa došlo k porušeniu jeho základného práva na obhajobu, domáha sa iba zrušenia prípisu vyšetrovateľa a náhrady trov konania.

## II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 40 ods. 3 listiny obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

6. Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

8. K sťažnosti doručenej ústavnému súdu bolo pripojené splnomocnenie, ktorým M. Š. ako matka sťažovateľa splnomocnila JUDr. Norberta Kálmána na „*podanie ústavnej sťažnosti v mene žalobcu R. Š., syna splnomocniteľky*“. Takéto splnomocnenie však podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za riadne splnomocnenie na zastupovanie sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom, keďže nie je preukázané, že bolo udelené sťažovateľom. Splnomocnenie na zastupovanie každého sťažovateľa pred ústavným súdom musí byť totiž udelené a podpísané osobne sťažovateľom (m. m. IV. ÚS 139/05), v opačnom prípade nie je preukázaná vôľa sťažovateľa podať sťažnosť na ústavnom súde a uchádzať sa tým o ochranu, ktorú poskytuje ústavný súd v prípade namietaného porušenia základných práv a slobôd. Osobným udelením a podpísaním splnomocnenia je takto preukázané, že dotknutá osoba sa domáha ochrany vlastných práv a slobôd, a súčasne sa eliminuje prípadné uchádzanie sa o ochranu práv a slobôd tých osôb, ktoré o túto v skutočnosti nežiadajú. V konaní pred ústavným súdom neprichádza do úvahy ani udelenie splnomocnenia príbuzným v priamom rade, ako to pripúšťa § 39 ods. 2 Trestného poriadku na obhajobu v trestnom konaní. Jeho aplikácia je vylúčená nielen existenciou špeciálnej úpravy v § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ale aj tým, že povaha veci – ochrana základných práv a slobôd tej osoby, ktorej práva a slobody mali byť porušené v spojení s požiadavkou na osobné uchádzanie sa o poskytnutie tejto ochrany – takéto zastúpenie vylučuje (§ 31a zákona o ústavnom súde).

9. Okrem uvedeného nedostatku však sťažnosť vykazuje aj ďalšie nedostatky v zákonom predpísaných náležitostiach. K sťažnosti v rozpore s § 50 ods. 2 zákona

o ústavnom súde nebola pripojená kópia prípisu vyšetrovateľa, ktorým malo dôjsť k zásahu do základného práva sťažovateľa na obhajobu, a petit sťažnosti nie je formulovaný v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. To znamená, že ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Uvedené osobitne platí v prípadoch, kedy sťažnosť podáva v mene sťažovateľa kvalifikovaný právny zástupca, advokát. Povinnosti advokáta vyplývajúce zo zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je advokát povinný vykonávať tak, aby boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, III. ÚS 236/07, III. ÚS 334/09). Z obsahu sťažnosti však nevyplýva, že by jej petit smeroval k vysloveniu porušenia označeného základného práva sťažovateľa na obhajobu, keďže sa požaduje iba na to nadväzujúce zrušenie prípisu vyšetrovateľa a náhrada trov konania.

10. Návrh, ktorý nemá všetky zákonom ustanovené náležitosti (podpísanie návrhu sťažovateľom splnomocneným advokátom, pripojenie prípisu vyšetrovateľa a správna formulácia petitu sťažnosti nimi nepochybné sú, pozn.), nie je spôsobilý vyvolať začatie konania. Ústavný súd z uvedeného dôvodu konštatuje, že sťažnosť nespĺňa náležitosti predpísané zákonom o ústavnom súde, a preto ju z uvedeného dôvodu odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

11. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že ani v prípade splnenia zákonom predpísaných náležitostí sťažnosti by o ochrane sťažovateľovho práva konať nemohol, pretože tomu bráni neprípustnosť sťažnosti. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne

prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

12. Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ podal na krajskej prokuratúre žiadosť o preskúmanie závažnosti dôvodov na odmietnutie nazretia do spisu podľa § 69 ods. 2 Trestného poriadku ešte 20. marca 2014. Táto žiadosť bola vyhodnotená ako nedôvodná, o čom bol sťažovateľ upovedomený listom krajskej prokuratúry z 2. mája 2014. Súčasne však sťažovateľ podal 22. apríla 2014 podnet na Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky podľa § 31 ods. 1 zákona o prokuratúre, v ktorom žiadal preskúmanie zákonnosti postupu krajskej prokuratúry pri vybavovaní jeho žiadosti o preskúmanie závažnosti dôvodov na odmietnutie nazretia do spisu. Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených však nevyplýva, že by sťažovateľ počkal na vyrozumenie o vybavení jeho podnetu generálnou prokuratúrou, ale 23. mája 2014 podal na poštovú prepravu sťažnosť na ústavnom súde.

13. Podľa § 31 ods. 1 zákona o prokuratúre prokurátor preskúmava zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, prokurátorov, vyšetrovateľov, policajných orgánov a súdov v rozsahu vymedzenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány.

Podľa § 35 ods. 1 a 3 zákona o prokuratúre pri vybavovaní podnetu je prokurátor povinný prešetriť všetky okolnosti rozhodné na posúdenie, či došlo k porušeniu zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu, či sú splnené podmienky na podanie návrhu na začatie konania pred súdom alebo na podanie opravného prostriedku, či môže vstúpiť do už začatého konania pred súdom alebo vykonať iné opatrenia, na ktorých vykonanie je podľa zákona oprávnený. Ak prokurátor zistí, že podnet je dôvodný, vykoná opatrenia na odstránenie porušenia zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov podľa tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov.

Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre môže podávateľ podnetu žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor (§ 54 ods. 2 zákona o prokuratúre).

Podľa § 6 ods. 1 písm. a) a b) zákona o prokuratúre je nadriadený prokurátor oprávnený vydať podriadenému prokurátorovi pokyn, ako má postupovať v konaní a pri plnení úloh, prípadne vykonať úkony podriadeného prokurátora alebo rozhodnúť, že ich vykoná iný podriadený prokurátor.

14. Zákon o prokuratúre teda poskytuje sťažovateľovi účinný právny prostriedok nápravy – podnet a tiež opakovaný podnet (podľa § 31 až § 36 zákona o prokuratúre), ktorým sa mohol domáhať (a podnetom sa aj domáhal) preskúmania zákonnosti postupu orgánov činných v trestnom konaní v jeho trestnej veci, a tým dosiahnuť účinnú ochranu jeho základného práva na obhajobu (m. m. IV. ÚS 158/03, IV. ÚS 80/03, IV. ÚS 330/04, IV. ÚS 53/05, I. ÚS 186/05, II. ÚS 94/06, I. ÚS 112/06, IV. ÚS 126/07). Uvedený právny prostriedok umožňoval sťažovateľovi dosiahnuť účinnú nápravu vzhľadom na právomoc nadriadeného prokurátora vykonať opatrenia na odstránenie porušenia zákona, v tomto prípade Trestného poriadku.

15. Sťažovateľ, ktorý namieta porušenie svojich základných práv zo strany orgánov činných v trestnom konaní v prípravnom konaní, je povinný pred podaním sťažnosti ústavnému súdu využiť všetky dostupné a účinné prostriedky nápravy, teda žiadosť o preskúmanie postupu policajta (podľa § 69 ods. 2 Trestného poriadku), ako aj prostriedky podľa § 31 až § 36 zákona o prokuratúre, ak dozorujúci prokurátor nevykoná efektívne a účinné opatrenia na zjednanie nápravy (m. m. III. ÚS 365/04).

16. Sťažovateľ v sťažnosti síce uviedol, že podal podnet na generálnu prokuratúru, neuviedol však ako bol tento podnet vybavený (zrejme preto, že v čase podania sťažnosti o tom ešte nemal vedomosť), a netvrdil a ani nepreukázal, že by podal opakovaný podnet. Ak sa za tejto procesnej situácie priamo obrátil na ústavný súd, jeho sťažnosť by aj v prípade, že by spĺňala predpísané náležitosti, musela byť pri jej predbežnom prerokovaní

podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietnutá pre neprípustnosť (§ 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2014